

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Commentarii Exegetici In Apocalypsim Ioannis Apostoli

Viegas, Brás

Parisiis, 1615

Quisnam sit mons ille filiæ Sion, ad quem agnus mittendus prædicitur.
Sectio XXV.

urn:nbn:de:hbz:466:1-39261

Quisnam sit mons ille filiae Sion, ad quem agnus mittendus praedicitur.

SECTIO XXV.

Diximus paulo ante per montem filiae Sion, communiter interpretes vrbē Hierosolyma, aut Ecclesiam intelligere: nobis tamen probabilius videri montem ipsum Caluariae accipiendum, in quo agnus iste Dominator terrae, vel iuxta aliam lectionem, Dominatori terrae erat immolandus: itaque hoc loco Esaiam non solum de ortu Christi ex virgine, sed etiam de eius sacrificio vaticinari, & idcirco eum nomine agni, immolatiij scilicet animalis expressisse: Dominatorē quoque terrae appellasse, vt pote per crucem consecuturum principatum. Quae res vt fiat illustrior, scire oportet montem illū, in quo Deus praecipit Abrahamo,

Mons in quo
praecipit est
Abrahamo
vt Isaac im-
molaret quo
diceretur no-
mine.

Gen. 12. 2.
Septuag.
2. Paral. 3. 1.

Etymon ho-
minus Mo-
riah.
Esai. 2. 3.

Gen. 12.

Septuag.

Gen. 22. 13.

D. Hieron.

vt Isaac filium immolaret, dictum fuisse Moriach: nam Gen. 22. pro eo, quod nos habemus, *Vade in terram visionis*, & ibi offeres eum, est Hebraica, *Vade in terram Moriach* מוריח, pro quo Septuag. transtulerunt, *εις τὸ ὄρος Ἰνδλεω*, id est, *In terram excelsam*, Eodēque nomine appellatur locus, in quo Angelus percutiens Dauidi apparuit, ipseque Dauid pro sedanda peste altare construxit, & in quo postea templum exaedificauit Salomon, vt refertur 2. Paral. 3. vbi ita scriptum legitur: *Et cepit Salomon adificare domū Domini in Hierusalē, in monte Moriach, qui uenōstratus fuerat Dauidi patri eius in loco, quē parauerat Dauid in area Hornam Iebusai.* De etymologia autem nominis Moriach variē sentiunt interpretes: quidam enim existimāt deduci à radice מרר id est, timere, quōd ibi aliquādo Deus timēdus, colēdusque esset. Alij à מרר id est, docere, ac descendere, quōd eo ex loco lex, atque doctrina in vniuersum orbē esset proditura iuxta illud Es. 2. *De Sion exibit lex, & uerbum Domini de Hierusalem.* Alij מרר hoc est, amaritudine, quasi dictus sit mons amarus ob amaritudinem, angoremque animi, quem sensit Isaac, cum eo loco iam iam se à patre occidendum cerneret. Nobis tamen videtur probabilius deduci à מרא quod est videri, id quod primō confirmari potest ex vulgata editione, siquidem Gen. 22. pro *terra Moriach*, vt est in Hebraeo, habet *terram visionis*. Deinde, quoniam postea Abrahamo monti nomen imposuit, *Dominus videt*, & Iudaei deinceps quasi proverbiali figura dicebant, *In monte Dominus videbit*, quibus in locis est Hebraicē uerbum מרא. Dicebatur porro antea mons ille *Moriach*, id est, *visionis*, propter altitudinem, quia ex eo latus patebat in omnem terrae partē prospectus, quae etiam fuit causa, cur Septuag. interpretes *terram excelsam* transtulerint. Deinde uerō Abrahamo illi nomen imposuit, *Deus videt*, ab effectu, quia scilicet ibi Deus obedientiam ipsius, & Isaac filij afflictionem conspexit, aut certē quia ibi Abrahamo uidit arietem diuinitus à Deo paratum, quem pro filio immolaret: Nam Gen. 22. ita scriptū legitur: *Leuauit Abraham oculos, uidit quae post tergum arietem inter uespres haerentem cornibus, quem assumens obtulit holocaustum pro filio: tunc uerō statim sequitur: Appellauitque nomen loci illius, Dominus videt.* Postea uerō Hebraei quasi proverbiali formula ita de eodem monte loquebantur, *In monte Dominus videbit*, fortasse quia ex traditione acceperant fore vbi templum Hierosolymitanum extruendum, in quo Deus per peculiarem prouidentiam resideret, suisque rebus prospiceret. Postremō dictus fuit Sion ab arce, quae à Iebusaei ibi fuit erecta: etenim Sion arx, siue specula interpretatur, vt auctor est D. Hieron. in epitaphio Paulae ad Eulochium virginem.

Habemus itaque ex superioribus in Monte Moriach praecipitum fuisse Abrahamo
vt filium

¶ et filium immolaret, ibique postea Dauidem in area Hovnan Iebusæi, quam non datam gratis, sed pretio emptam voluit, altare pro sedanda peste extruxisse, hostiasque Deo litasse, & multo post Salomonem templum illud celeberrimum edificasse: quæ omnia ex Divinis literis manifeste colliguntur. Illud incertum, quod addunt Hebræi, eodem etiam loco Cain & Abel sua sacrificia Deo obtulisse, imo & Noe etiam sacrificasse finito diluvio. Cum igitur templum fuerit in monte Sion ædificatum, efficitur, ut mons Moriah, & mons Sion idem planè fuerit, ut sentit Abulens. quæst. 7. in 3. cap. 2. lib. Paralip. aut certe quod alij volunt, mons Moriah, pars quadam fuerit montis Sion.

Rufus in eodem monte Moriah fuit arx illa Iebulcorum, quæ Sion appellabatur, à qua mons ipse dictus est Sion, ut paulò ante diximus, quam arcem Dauid expugnauit, sibi que subiecit. Quamuis enim regnante Saule vrbs ipsa Hierusalem in Iudæorum ditione ac potestate esset, arx tamen ipsa adhuc tenebatur à Iebusæis, quæ idcirco Dauid obsidendam duxit, tandemque expulsis Iebusæis sub suam ditionem, imperiumque subiunxit, eamque deinceps ciuitatem suam appellauit, ut refertur 2. Reg. 5. *Cepit, inquit, Dauid arcem Sion, hæc est ciuitas Dauid, & paulò inferius: Habitauit etiam Dauid in arce, & vocauit eam ciuitatem Dauid, & edificauit per gyrum à Mello, & intrinsecus: id quod accipiendum est dumtaxat de ipsa arce, reliqua enim ciuitas nunquàm dicta est ciuitas Dauid.* Itaque postquam Dauid cepit arcem Sion, ibique domos sanè magnificas, ac regias sibi extruxit, ciuitas Dauid appellari cœpta est, à qua ciuitate Dauid, siue arce similitudo illa depromitur Cant. 4. cum dicitur: *Turris Dauid collum tuum, quæ edificata est cum propugnaculis.*

Denique, ut ad rem ipsam propius veniamus, mons iste Moriah, dictus est postea mons Caluaria, in quo Christus crucifixus est, ut verissimum sit, quod à Doctoribus communiter asseritur, Christum in eodem loco passum fuisse, vbi Abrahamo præceptum fuit, ut filium immolaret, vbi Dauid pro supplicio pestis propulsando altare erexit, hostiasque litauit, vbi denique Salomon templum illud magnificentissimum, celeberrimumque ædificauit. Nec verò te moueat illud, quod ait Apostolus ad Hebr. 13. Christum extra portam passum esse, cum tamen mons Caluaria modo intra ipsa vrbs in cœniis includatur. Etenim eo tempore, quo Christus mortem subiit, extra muros erat mons Caluaria, sed illum postea Aelius Adrianus Imperator intra murorum septa conclusit. Cur verò mons ille dictus fuerit Caluariae controversum est: & quidem traditio fuit veterum Patrum dictum ita fuisse à Caluaria, seu capite primi hominis, qui eo in loco sepultus fuerit, eandemque ob causam appellari Hebraicè *Golgatha*, quoniam *Golgoth* caput hominis significat, à radice *Galath*, id est, voluere, & circumdare propter rotundam capitis figuram. Et verò fuisse in eo loco sepultum Adam primum hominem asserunt nobilissimi Patres, veluti Tertull. lib. 2. carminum contra Marcionem, Orig. tract. 25. in Matth. D. Basil. in cap. 5. Esaiæ, vbi affirmat esse communem traditionem, D. Athanas. lib. de Cruce, & Passione Domini, vbi ait Magistrum Hebræorum id ipsum affirmare, D. Cyprian. serm. de resurrectione Christi, D. Ambros. lib. 5. Epistolarum, epist. 19. D. August. serm. 71. de tempore, & tract. 84. in Ioan. Quamquam verò D. Hieronymus in commentariis in Matth. cap. 27. hanc traditionem non recipiat, velitque locum idcirco dictum fuisse Caluariae, quoniam ibi damna morte afficiebantur, capitaque atque ossa mortuorum reueruabantur, quem secuti sunt Rupert. Lyran. Dion. Carth. Isidor. Clar. Corn. Iansf. D. Thom.

Quoniam in loco Cain & Abel sua sacrificia obtulerunt. Abulens.

III.

2 Reg. 57.

Ex quoniam tempore Sion caperit appellari ciuitas Dauid. Cant. 44.

III.

Heb. 13. Mons Caluariae olim extra vrbum mons. Cur ita dictum.

In eo fuisse Adam sepultum asserunt nobilissimi PP. Tertull. Origenes. D. Basil. D. Athanas. D. Cyprian. D. Ambros. D. August. D. Hieron. Rupert.

Lyran. Dion. Carth. Isidor. Clar. Corn. Iansf. D. Thom.

tionem amplectendam arbitramur, à quo nos non cogit recedere fundamentum, quo eam infirmate conatur D. Hieronym. Argumentatur namque Adam non esse sepultum in monte Caluarie, ex eo, quod Iosue 14. dicatur sepultus in Hebron illis verbis: *Nomen Hebron ante vocabatur Cariatharbe, Adam maximus ibi inter Enacim situs est.* Eo etenim argumento nihil planè conficitur, siquidem *Adam* eo loco non est nomen alicuius viri proprium, sed commune: *Adam* enim Hebraicè *hominem* significat, illudque tantum eo loco scribitur, virum quendam *Arbe* nomine appellatum mole corporis inter Enacim, id est, Gigantes maximum in Hebron sepultum fuisse, à quo ciuitas illa Cariatharbe nomen sumpsit, idem namq; est Cariatharbe, atque ciuitas Arbe. Itaque non est sensus Adam primum hominem sepultum fuisse in Hebron, sed *Arbe* illum proceritate corporis inter Gigantes maximum. Quare immeritò Ioan. Lucidus lib. 1. de emendatione temporum, cap. 4. ex eo loco Iosue conatur persuadere Adamum primum hominem fuisse corporis mole, & magnitudine Gigantem, imò omnes omnino Gigantes proceritate corporis superasse, cum ostensum sit eo loco Iosue non esse sermonem de primo homine: & falsum etiam sit primum hominem Gigantem fuisse, siquidem ex cap. Genesis exploratum est Gigantes multò post procreationem Adami extitisse.

V. Ad hunc igitur montem Caluarie noster agnus Dominator terræ mittendus prædicatur. Id quod ex eo non obscurè elicitur, quod agnus appellatur, & ad montem filia Sion emittitur: cum enim in illo monte Sion templum esset, in quo iuge illud sacrificium peragebatur duorum agnorum, quorum vnus singulis diebus mane, alter vesperti in altari holocausti offerebatur ad nostri agni sacrificium ad umbrandum: sanè cum is ad montem filia Sion mittendus prædicatur, eundem montem Sion, vbi erat locus Caluarie, consentaneum est intelligere, vbi iste agnus erat pro vniuersis mortalibus immolandus. Atque hæc est prima ratio, cur eum in monte Sion pati oportuerit. Secunda ratio depromitur ex eo, quod ibi primus homo sepultus iacebat, vt videlicet in sa quoque sanguinis Christi cum Adami capite coniunctio totius generis humani, quod ab Adamo tanquam capite descendit abluitionem, & pro peccato satisfactionem declararet, quæ passione Christi continebatur: quæ est ratio D. Athanasij in lib. de Passione, & Cruce Domini. *Congruum, inquit, erat Dominum, cum veller reuocare primum Adam, in eo loco pati, vt illius abolito peccato ab vniuerso eius genere illud profugaret, & quia auderet Adam: Terra es, & in terram reuerteris, ideo illic denno positus est, vt Adamum inibi inuentum à maledictione liberaret, & pro istis verbis: Terra es, & in terram reuerteris, eidem diceret: Excitare, qui dormis, & surge ex mortuis, & illuminabis te Christus, vt non vberius in terra consistas, sed ad celos ascendas.* Eandem rationem Tertul. loco citato complexus est illis elegantibus carminibus:

*Hic hominem primum suscepimus esse sepulcrum.
Hic patitur Christus pro sanguine terra madescit,
Puluis Adæ vt possit veteris cum sanguine Christi,
Commixtus stillantis aquæ virtute lanari.*

Eodem spectauit D. Basil. Dominus, inquit, in loco Caluarie passus est, vt quemadmodum mors inualuit in Adam, ita & in Christi morte efficacè redderetur, & possumeret. & D. Ambr. lib. 10. in Lucam: *Conueniebat, inquit, vt ibi vite nostra primitia locarentur, vbi fuerant mortis exordia: & lib. 5. Epistolar. ep. 19. Ecclesiam suscepit Christus in Golgotha, vbi Adæ sepulchrum, vt illum mortuum in sua cruce resuscitaret.*

Tertiò, Iure optimo eo ipso in loco, vbi Abraham arietem sibi diuinitus ostensum

ostensum inter vepres harentem cornibus pro Isaac filio sacrificavit, ut dicitur Gen. 22. Christus seipsum coronatum spinis pro humano genere immolavit, ut indicaret se in illo arietem fuisse adumbratum. Ad quæ sanè arietem Abrahæ ostensum credi potest Esaias hoc loco respexisse, cum dixit: *Emitte agnum dominatorem terræ*, seu, ut transferri potest ex Hebræo. *Emitte arietem dominatorem terræ ad montem filie sion*, hoc est, ad montem Moriac, ubi Abraham alterum arietem in huius nostri typum, ac figuram Deo litavit. Ut autem hoc luculentius appareat, non est prætereunda quædam recondita, & arcana quorundam observatio, quæ est huiusmodi. Gen. 22. pro eo, quod nos habemus: *Et dicit arietem inter vepres harentem cornibus*, Septuag. *transfulerunt*. Et ecce aries unus detentus ex cornibus. *Septuag.* id est, in planta, seu arbore *sabec*: qua translatione respexerunt ad vocem Hebræam אריס sic enim Hebræicè ad verbum legimus: *Et ecce aries post detentus in sabec*, id est, in perplexitate, videlicet spinarum, à radice אריס hoc est, ligari, implicari: significaturque arietem illum apparuisse implicatum, & quasi ligatum cornibus in ipsa spinarum perplexitate, quod tamen Septuag. interpretes ita intellexerunt, ut apparuerit ligatus in planta, seu virgulto, quod ab ipsa implicatione diceretur *sabec*, eamque vocem magnè mysterio in sua translatione, sic ut erat Hebræicè, reliquerunt. Adicit Procop. in comment. super Esai. in Syriaca translatione legi: *Ecce aries unus pendens in arbore sabec*, aitque illum arietem apparuisse instar ascendentis in arbore *sabec*, nec tantum cornibus, sed pedibus etiã anterioribus innixum hæsisse in illius arboris ramis, eamque figuram Christi in arborem Crucis ascendentem, in ea pendente, illi affixum clavis, harentemque, representasse. Idemque expendit D. Amb. lib. de Abraham Patriarcha c. 8. ubi in primis ita legit: *Et ecce aries unus suspensus cornibus in virgulto sabec*: deinde addit: *Quis significatur, nisi ille, de quo scriptum est Plal. 148. Exalta- vit cornu populi sui: Cornu nostrum Christus est elevatus, & exaltatus a terris; tunc vidit Abraham in ista sacrificio: huius passionem aspexit: & idem ipse Dominus ait de eo: Abraham vidit diem meum, vidit, & gratias sibi est: unde ait Scriptura: Vocavit Abraham nomen loci illius, Dominus vidit, ut dicant hodie, in monte Dominus apparuit, hoc est, quod apparuerit Abi abrahæ reuelans futuram sui passionem corporis, qua mundum redemit, demonstrans etiam genus passionis, cum suspensum ostendit cornibus arietem, virgultum illud paribulum Crucis est. Hæc Ambros. Adnotavit etiam D. Athan. l. q. ad Antiochum, q. 98. ad mysterium quoque spectare: quod *sabec* interpretatur remissio, seu condonatio, quam Christus nobis per Crucem promeruit. *Planta*, inquit, *sabec* est veneranda Crux, iuxta Hebræos videtur *sabec* remissio esse, & condonatio: aries verò, qui in *sabec* hærebat ad plantam, quem pro Isaac Abraham holocaustum obtulit, figuravit Christum pro nobis in Cruce immolatum.*

Quartò, subtiliter animaduertunt plerique, in quibus est Leo à Castro l. 6. VII. Apolog. & in c. 29. Esaiæ, cum Christus in Cruce dixit, *Eli Eli Lama sabachthani*, ad eandem plantam *sabec* alluisse, ut indicaret se esse illum arietem pendentem, atque suspensum ex arbore *sabec*, id est in Cruce, quam Dominus sub typo arietis pendentis ex planta *sabec* Abrahæ olim ostenderat: itaque idcirco verbum illud *sabachthani* potius, quam aliud usurpasse, ut nomine quoque ipso plantam illam *sabec*, ex qua ille, alter aries pependerat, fidelibus in memoriam reuocaret, seque ostenderet tunc temporis figuram illam cumulatissimè adimplere: verbum enim *sabachthani* à nomine *sabec* inflexum, videtur. Quo fit, ut his verbis duplicem Christus prophetiam adimpleverit, unam ductam ex figura eius arietis, quam Deus Abrahamo ad ipsius sacrificium in Cruce adumbrandum demonstravit: alteram de promptam ex Plal. 21. *Deus Deus meus, ut quid dereliquisti me?* quæ verba nomine ipsius Christi scripta erant à Dauide.

Gen. 22.
Christus in
ariete ab A-
brahamo im-
molato, adu-
bratus.

Septuag.

Quo pacto
aries ille pro
Isaac immo-
latus Abra-
hamo appa-
ruit.
Procop.

D. Ambros.
Psal. 148. 13.
Diem Chri-
sti quando
vidit abra-
ham.

Ioan. 8. 36.

Gen. 22. 44.

D. Athanas.

l. 6. c. 98.

Leo à Cast.

Mat. 27. 46.

Allusio ad
plantam sa-
bec.

Psal. 22. 2.

Sed est aduertendum Hebraicè ita haberi ארלי ארלי ארלי ארלי vbi cernis, non legi Hebraicè *sabathani*, sed *azabthani*. Est autem longe diuersa vtriusque verbi significatio: etenim *sabat*, à quo est *sabathani*: significat ligare, & implicare, vti diximus: at verò *azab*, à quo est *azabthani*, significat delinquere: vnde Erasmus in suis scholiis super Matthæum emendandâ censet vulgatam lectionem *sabathani*, in *azabthani*, quam eandem lectionem reperies apud D. Hier. in suis commentariis super Matt. Ceterum nos communem lectionem retinendam ducimus, cū in Græcis quoque codicibus sit *αζαβθανι*: tum verò non placet responsio Leonis à Castro Euangelistam videlicet, vt locum vnum ex duplici prophetia coagmentaret, pro *azabthani*, scripsisse *sabathani*: non placet, inquam, quoniam Euangelista, id ipsum, quod Christus dixit, debuit commemorare: at si Christus non dixit *sabathani*, sed *azabthani*, planè non seruasset rei gesta, & historię veritatem, quòd impium est descriptore sacro affirmare. Quare illud potius dicendum est Christum Chaldaica, & Syriaca lingua vsum esse, quæ erat eo tempore vulgaris, atque adeo Syriacè *sabathani* pro *azabthani* eodem ignis pronuntiasse: in quo adhuc expèdi optime potest mysterium illud de arbore *sabec*, quod paulò ante commemorauimus.

VIII. Postremò obseruandum Abrahamum loco illi nomen imposuisse *Dominus videbit*, deincepsque dictum esse in monte, *Dominus videbit*, tum propter eas rationes quas superius attulimus: tum præcipuè quòd in ea arietis immolatione Deus filij sui sacrificium, & immolationem in eodem monte Moriah expressam, adubrãtãque esse voluit, vt cū Abraham nomen loco imposuit, *Dominus videbit*, prophætico spiritu præuiderit: Deum aliquando ad genus humanum respecturū prospecturūque salutem mortalium per sacrificium sui filij in eodem illo monte peragendum, quemadmodum tunc salutem Isaac ostenso, datūque in sacrificiū arietis prouidebat. Ita eius nominis mysterium explicauit D. Ambros. lib. 1. de Abraham patriarcha, c. 8. Quare eo ipso tempore reuelatum est Abrahamo mysterium passionis Christi in eo loco perficiendum: atque hunc esse diem illum, de quo Christus loquitur Ioan. 8. cum ait: *Abraham pater vester exuleauit, vt videret diem meum: vidit, & gauisus est*: docet D. Ambr. loco proxime citato, & D. Chrylost. ho. 54. in Ioannem, *Diem, inquit, meum: hoc in loco Crucem mihi significare videtur: quam in arietis oblatione, & in Isaac præfigurauit*. Scio alias esse eorum verborum Christi expositiones, quas non est huius loci persequi longius.

Duodecimum testimonium ex illis verbis Esaiæ 19.

Eccè Dominus ascendet super nubem leuem.

SECTIO XXVI.

I. Illustre etiam est ad eandem sanctissimæ Doiparę integritatem comprobandum vaticinium illud, quod idem Esaias literis consignatum reliquit c. 19. *Eccè, inquit, Dominus ascendet super nubem leuem*. Hebraicè est *הנה עולה רבב ערל קל* quod sic ad verbum reddi potest: *Eccè eouah equitans super nubem leuem*: etenim *רבב* significat propriè equitare, quod Vulgatus ascendendi verbo, solet exprimere, veluti Psal. 17. *Qui ascendit super Cherubim*: & Psal. 67. *Iter facite ei, qui ascendit super occasum*: & Abac. 53. *Qui ascendit super equos tuos*: & quadrigena saluatio: quibus omnibus in locis Deus tanquam eques equitare describitur, quo fit, vt etiam hoc loco ascendendi verbum pro equitare sumi debeat, Deusque ipse super nubem leuem ascendere tanquam eques nobilissimus describatur. Est igitur multorum sententia hoc